

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ศึกษาพฤติกรรม คุณธรรม และจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) : STUDY OF POLITICAL BEHAVIOR MORALITY AND ETHICS OF THE BACHELOR OF ARTS IN POLITICAL SCIENCE OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDLAYA PHAYAO CAMPUS.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนอง ว่างฝายแก้ว

Asst. Prof. Kanong Wangfaikaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

E-mail: Kanong.wang@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 264 รูป/คน ได้แบบสอบถามคืน จำนวน 198 ชุด คิดเป็นร้อยละ 75 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) บัณฑิตมีพฤติกรรมทางการเมืองดังนี้คือ เข้าร่วมพฤติกรรมทางการเมือง ได้แก่ การเป็นวิทยากร การอบรมสัมมนา การเทศนาทางการเมือง การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง กิจกรรมทางการเมืองที่เข้าร่วมบ่อยที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเป็นวิทยากร การอบรมสัมมนา การให้คำปรึกษา บัณฑิตนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมทางการเมือง เมื่อมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง การเข้าร่วมรณรงค์หาเสียง การให้คำปรึกษาหรือให้ความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองที่ถูกต้องแก่บุคคลทั่วไป การปรึกษาหารือกับครอบครัว กลุ่มเพื่อน และผู้ที่มีความเคารพนับถือ การเข้าร่วมลงนามยื่นเสนอข้อเรียกร้อง และการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนพฤติกรรมของบัณฑิตที่เป็นคฤหัสถ์ไม่เข้าร่วม ได้แก่ การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง และการไม่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง (2) บัณฑิตมีคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ความจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และใช้หลักธรรมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ ทศพิธราชธรรม 10 พรหมวิหาร 4, ศีล 5, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 และ อธิปไตย 3

คำสำคัญ : พฤติกรรม, คุณธรรม, จริยธรรม, การเมือง, บัณฑิต

Abstract

The purpose of this research was to study the political behavior, morality and ethics of the bachelor of arts in political science of Mahachulalongkornrajavidyalaya Phayao campus.

The samples used in this study consisted of the 264 graduates and their administrators of Mahachulalongkornrajavidyalaya Phayao campus and 198 questionnaires received for 75 percent. Statistical procedures used in this research were Arithmetic, Means, Standard Deviation and content analysis.

The findings show that: (1) Political behavior of graduates to participation in political activities for being scholar, conference, political preaching, membership, political consultation to families, friends and respectable people, complaining and being candidate were often found to be moderate appropriate, but there is no participation in political activities of lay-graduates for being political membership and connection with political officer. (2) Political morality and ethics of graduates for allegiance of nation, religion and the king and the using of Buddhist doctrine such as Dasavidharajadharma (Royal virtues), Brahmvihara VI (divine abiding), Sila (precept), Sangahavathu VI (helpful integration), Iddhipada VI (pathways to success) and Adhipatya III (dominant influence) for proceeding the political activities were found to be most appropriate.

Keywords : POLITICAL BEHAVIOR, MORALITY, ETHICS, BACHELOR

บทนำ

พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคล ทั้งส่วนที่เป็นพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอก มนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายจึงมีการแสดงพฤติกรรมได้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในคือจิตใจ และปัจจัยภายนอก คือสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม ในส่วนของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการเมือง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่ส่งผลต่อการเมืองการปกครอง หรือส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคมมีความสุข ดังนั้นพฤติกรรมทางการเมืองจึงเป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาให้กระจ่างชัด เพื่อนำผลการศึกษาเหล่านั้นมาพัฒนาประเทศดังกล่าว เช่น จากการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของ ฐิตินันท์ เวตติวงศ์ (2531: 66-67) ได้กล่าวว่า “พฤติกรรมและกระบวนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงของประชาชนในปัจจุบันเป็นภาพสะท้อนของปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทยที่ได้สะสมติดต่อกันเป็นเวลานานการซื้อ-ขายเสียงและระบบห้วคะแนน เป็นเพียงปัญหาอุปสรรคที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด และมีผลกระทบต่อ การปกครองและการบริหารประเทศอย่างชัดเจน”

จากพฤติกรรมทางการเมืองดังกล่าว หากวิเคราะห์ให้ลึกลงไปจะพบว่า เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากตัวบุคคลเป็นสำคัญ ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง จึงส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองโดยตรง และพฤติกรรมดังกล่าวเป็นผลมาจากการขาดคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง

ในสังคมไทยได้มีการสอนคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง ให้กับนักการเมืองและนักบริหารมาตั้งแต่สมัยโบราณ เริ่มตั้งแต่สถาบันพระมหากษัตริย์มาจนถึงสถาบันการปกครอง สถาบันการศึกษา ตลอดจนสถาบันครอบครัว โดยกำหนดให้เป็นราชธรรม การเทศนา การอบรมสั่งสอนและการฝึกอบรม

โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้เปิดทำการสาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครอง และการบริหารตามหลักพุทธธรรม และทฤษฎีรัฐศาสตร์สมัยใหม่ ให้สามารถใช้ความรู้ในการปกครองและการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาให้กับพระนิสิตจะต้องให้มีความสอดคล้องปรัชญาของหลักสูตรที่จะพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นที่คาดหวังว่าพระนิสิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วจะมีพฤติกรรมทางการเมืองที่ดี เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมทางการเมือง อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคม และส่งผลให้สังคมเกิดสันติสุขได้ในที่สุด

ปัจจุบันวิทยาเขตพะเยา มีพระนิสิตและนิสิตศฤงคารที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ จำนวน 8 รุ่น ดังตารางต่อไปนี้

รุ่นที่	จำนวนที่สำเร็จการศึกษา	ปีที่สำเร็จการศึกษา
1	29	2538
2	18	2539
3	9	2540
4	14	2541
5	27	2542
6	27	2543
7	30	2544
8	42	2545
รวม	196	

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งเป็นผลผลิตที่เป็นด้านปริมาณ อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยเห็นว่า การผลิตบัณฑิตจะต้องสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ และปรัชญาของหลักสูตรดังกล่าว จึงต้องการที่จะศึกษาพฤติกรรม คุณธรรมและจริยธรรมทาง การเมืองของพระนิสิตและนิสิตคฤหัสถ์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาใน สาขาวิชาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็นข้อมูลให้กับมหาวิทยาลัย ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจั ดการศึกษาทุกคณะวิชาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
2. เพื่อศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาพฤติกรรม คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจาก สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา คณะผู้วิจัยได้กำหนด วิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ตั้งแต่รุ่นที่ 1-รุ่นที่ 8 จำนวน 196 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา/ผู้จ้างงาน ของบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ตั้งแต่รุ่นที่ 1-รุ่นที่ 8 จำนวน 132 รูป/คน และผู้บังคับบัญชา / ผู้จ้างงาน ของบัณฑิต จำนวน 132 รูป/คน รวม 264 รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก (มนัส สุวรรณ และคณะ. 2542 : 118)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสารต่างๆ (Documentary Research) และการวิจัยในภาคสนาม โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นคือ

1.1 ด้านพฤติกรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเมืองการปกครองท้องถิ่น ผู้นำทาง การเมือง เป็นต้น

1.2 ด้านคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา เช่น การมีพฤติกรรมที่ดี การนำหลักพุทธธรรมไปใช้ และการใช้หลักธรรมาธิปไตย เป็นต้น

2 ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ตั้งแต่รุ่นที่ 1-รุ่นที่ 8 จำนวน 196 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา/ผู้จ้างงาน ของบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 รูป/คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ตั้งแต่รุ่นที่ 1-รุ่นที่ 8 จำนวน 132 รูป/คน และผู้บังคับบัญชา/ผู้จ้างงาน ของบัณฑิต จำนวน 132 รูป/คน รวม 264 รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก (มันส์ สุวรรณ และคณะ. 2542 : 118)

ผลการวิจัย

1.วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การเข้าร่วมพฤติกรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่เป็นบรรพชิต ที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา เป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การเป็นวิทยากร การอบรมสัมมนา การเทศนาทางการเมือง รองลงมาได้แก่ การให้คำปรึกษาทางการเมือง ตามลำดับ ส่วนบัณฑิตที่เป็นคฤหัสถ์ มีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งรองลงมาได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการติดตามข่าวสารบ้านเมือง ตามลำดับ และจากการสอบถามผู้บังคับบัญชา บัณฑิตมีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การเป็นวิทยากร การอบรมสัมมนา รองลงมาได้แก่ การมีโอกาสไปใช้สิทธิเลือกตั้งและรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง ตามลำดับ

2.วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยาอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ความจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 4.72$) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก และจากการสอบถามผู้บังคับบัญชา คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิต อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ความจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 4.73$) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

พฤติกรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา จากผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตทั้งบรรพชิตเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในด้าน การเป็นวิทยากร การอบรมสัมมนา การเทศนาทางการเมือง เป็นต้น และกิจกรรมที่เข้าร่วมบ่อยได้แก่ การเข้าร่วมประชุม การเป็นวิทยากร การอบรมสัมมนา การให้คำปรึกษา เป็นต้น ในส่วนของบัณฑิตที่เป็น

คฤหัสถ์ เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในด้าน การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ส่วนกิจกรรมที่เข้าร่วมบ่อยที่สุด ก็คือ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของบัณฑิตทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับการสอบถามจากผู้บังคับบัญชา และจากการเข้าร่วมกิจกรรมของบัณฑิตที่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่า บัณฑิตที่เป็นบรรพชิต ไม่มีสิทธิในการเลือกตั้ง จึงมีบทบาทในการเป็นวิทยากร การอบรมสัมมนา และการเทศนาทางการเมือง ซึ่งก็ถือว่าเป็นบทบาทที่เหมาะสมกับสมณะเพศ ส่วนการนำความรู้ด้านการเมืองการปกครองไปใช้ในกิจกรรมทางการเมือง พบว่า บัณฑิตนำความรู้ไปใช้ในระดัปลานกลาง รองลงมาได้แก่นำไปใช้ในระดั้มาก ซึ่งก็สอดคล้องกับการสอบถามจากผู้บังคับบัญชา อาจเป็นเพราะว่า บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นบรรพชิต จึงไม่ค่อยมีโอกาสในการใช้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการที่ไม่เปิดโอกาสให้พระสงฆ์มีบทบาททางการเมือง โดยเฉพาะในกฎหมายการเลือกตั้ง มาตรา 106 วงเล็บ 2 กำหนดว่า ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการสอบถามพฤติกรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่เป็นบรรพชิต ถ้ามีสิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ปรากฏว่าพระสงฆ์ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การให้คำปรึกษาหารือทางการเมือง ส่วนบัณฑิตที่เป็นคฤหัสถ์ ก็มีส่วนร่วมทางการเมืองและสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา จะเห็นได้ว่า บัณฑิตมีสำนึกในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะเหตุผลที่ว่า เป็นสิทธิและหน้าที่ และสิทธิในการเลือกตั้ง ความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการนำความรู้ด้านการเมืองที่ได้ศึกษามาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติได้อย่างแท้จริง ส่วนบทบาทที่บัณฑิตที่เป็นคฤหัสถ์ไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมก็คือ การไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง ด้วยเหตุผลที่ว่า ไม่ทราบการสมัครเป็นสมาชิก ยังไม่มีโอกาส ไม่มีความพร้อม และการไม่มีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง

จากพฤติกรรมทางการเมืองของบัณฑิต ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ ลินสวัสดิ์ (2539 : คำนำ) ที่ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระดับต่าง ๆ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยพรรคการเมืองหาเสียง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเดินขบวนหรือการแสดงออกซึ่งการคัดค้านรัฐบาล การเลือกพรรคการเมืองที่เห็นว่าดีที่สุด การเลือกอุดมการณ์ทางการเมืองที่เห็นว่าดีที่สุด รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้นำทางการเมือง เป็นต้น รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพันธ์ พุทธหุน (2538 : 156-161) ที่กล่าวถึงรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง 4 แบบคือ การใช้สิทธิเลือกตั้ง กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง กิจกรรมของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง และการติดต่อเป็นการเฉพาะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเพื่อแก้ไขปัญหา และก็สอดคล้องกับแนวคิดของ Almond กับ Powell ซึ่งได้จำแนกรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ออกเป็น 2 รูปแบบคือ Conventional Forms ได้แก่ การออกเสียงเลือกตั้ง การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การจัดตั้ง และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ การติดต่ส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมืองและการบริหาร และ Unconventional Forms ได้แก่ การยื่นข้อเสนอเรียกร้อง การเดินขบวน การเข้าประจัญหน้ากัน การละเมิดกฎระเบียบของสังคม การใช้ความรุนแรง และสงครามกองโจรและการปฏิวัติ ในกรณีของบัณฑิตในรูปแบบ

ของ Unconventional Forms ก็คือ การยื่นเสนอข้อเรียกร้อง หรือการร่วมลงนามยื่นเสนอข้อเรียกร้องในกรณีที่มีการทุจริตในการเลือกตั้ง หรือการที่มีนักการเมืองทุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวง ด้วยเหตุผลที่ว่า ช่วยป้องกันการทุจริตหรือคนไม่ดีเข้าไปบริหารประเทศ เป็นหน้าที่ของประชาชนและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของประชาชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และจากงานวิจัยของ มงคล บุญเรือง (2545) ก็สอดคล้องกับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของบัณฑิต นั่นคือ การที่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ตามลำดับดังนี้คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล การปรึกษากับครอบครัวและกลุ่มเพื่อนและผู้ที่เคยรพณ์นับถือ เป็นต้น

คุณธรรมจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ ได้แก่ การจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคุณธรรมจริยธรรมทางการเมืองในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ซึ่งก็สอดคล้องกับการสอบถามผู้บังคับบัญชา และจากการศึกษาของ พัทยา สายหู และคณะ (2530) ในเรื่องจริยธรรมในประเทศไทย โดยเฉพาะการศึกษาจริยธรรมด้านการเมือง การปกครอง ได้แก่ การเคารพในสิทธิหน้าที่ตนเองและผู้อื่น การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครอง การจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ความรักชาติและการมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ การรูปแบบแก้ปัญหาขัดแย้งอย่างสันติวิธี ความรับผิดชอบต่อชาติต่อท้องถิ่น และความซื่อสัตย์สุจริต จะเห็นได้ว่าบัณฑิตมีสำนึกในด้านคุณธรรมจริยธรรมทางการเมืองการปกครองครบทั้งหมด หากมองตามหลักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ตั้งแต่ขั้นที่ 4 คือ หลักการทำตามหน้าที่ เป็นขั้นของการปฏิบัติตามหน้าที่เป็นสำคัญ เป็นการกระทำเพื่อหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ในขั้นที่ 5 คือ หลักการทำตามคำมั่นสัญญา เป็นขั้นของการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การมีเหตุมีผลและเคารพตนเอง และขั้นสุดท้ายคือ หลักการทำตามอุดมคติสากล เป็นขั้นของการกระทำเพื่อชีวิต ยึดมั่นในอุดมคติ ถือว่าเป็นผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์เป็นจริยธรรมขั้นสูงสุด

ส่วนหลักธรรมที่บัณฑิตใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ หลักทศพิธราชธรรม 10, พรหมวิหาร 4, ศีล 5, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 เป็นต้น ซึ่งใน 5 ลำดับแรกนั้นก็สอดคล้องกับการสอบถามผู้บังคับบัญชา จะเห็นได้ว่า บัณฑิตมีพฤติกรรมทางการเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม 2 ลักษณะควบคู่กัน ได้แก่ ประพฤติเป็นธรรม คือ มีความเที่ยงธรรม และยุติธรรม เช่น ประพฤติตามหลักของทศพิธราชธรรม 10 อคติ 4 พละ 5 เป็นต้น และมีการประพฤติตามธรรม คือ การประพฤติตามธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน เช่น การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น

สรุป

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตพะเยา จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตจำนวน 99 ชุด คิดเป็นร้อยละ 75 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 132 รูป/คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบัณฑิต พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นบรรพชิต คิดเป็นร้อยละ 87.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-24 ปี รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 25-29 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 89.9 และอยู่ในตำแหน่งพระลูกวัด คิดเป็นร้อยละ 18.2

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต พบว่า ส่วนใหญ่เป็นบรรพชิต คิดเป็นร้อยละ 89.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 50 ปีขึ้นไป มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 35.4 และอยู่ในตำแหน่งเจ้าอาวาส คิดเป็นร้อยละ 38.4

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านพฤติกรรมทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมืองที่สำคัญก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีหลายด้าน เช่น การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง กิจกรรมการณรงค์หาเสียง กิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและการเมือง การติดต่อเป็นการเฉพาะ รวมทั้งการใช้กำลังรุนแรง เป็นต้น จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของบัณฑิต โดยเฉพาะบัณฑิตที่เป็นคฤหัสถ์มีเพียงบางด้าน ได้แก่ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การเข้าร่วมรณรงค์หาเสียง การให้คำปรึกษาหรือให้ความรู้ความเข้าใจด้านการเมือง เป็นต้น แต่มีบางด้านที่บัณฑิตไม่ได้เข้าร่วม เช่น การไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งในการให้การศึกษาของมหาวิทยาลัย ควรมุ่งเน้นให้บัณฑิตได้ตระหนักถึงบทบาทในด้านนี้ให้มากขึ้น เพราะเป็นการส่งเสริมให้บัณฑิตได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีส่วนในการรับผิดชอบต่อการบริหารบ้านเมืองหรือชุมชนของตนเอง รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่นิสิตไปด้วย

2. นอกจากข้อเสนอแนะในข้อหนึ่งแล้ว ทางมหาวิทยาลัยควรปลูกฝังให้นิสิตได้ให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้องแก่ประชาชน โดยเฉพาะให้นิสิตได้เข้าไปมีส่วนในการกระตุ้นให้ประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตมีคุณธรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ก็ต้องมีการส่งเสริมหรือปลูกฝังให้มีคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแก่นิสิตในรุ่นต่อ ๆ มา เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป ในฐานะที่ศึกษาด้านการเมืองการปกครองและมีความรู้ความเข้าใจในทางพระพุทธศาสนาควบคู่ไปด้วย นอกจากนั้นยังต้องมุ่งเน้นให้นิสิตได้ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองให้กับประชาชนอีกทอดหนึ่งด้วย

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรม คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง ของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่เป็นคฤหัสถ์เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบยืนยันข้อเท็จจริงจากการศึกษา แต่ทั้งนี้จะต้องศึกษาอย่างเป็นกลางมากที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันที่ศึกษาทั้งสองฝ่าย

เอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก**, 2500.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.

_____. **พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

_____. **อรรถกถาภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.

_____. **ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาฎีกา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

กิริติ บุญเจือ. **จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2538.

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, ดร. **การเมืองไทย : การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา.** กรุงเทพฯ: ออเรียนแทลสกอล่า, 2539.

ทรงพล ภูมิพัฒน์. **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2541.

เธียรชัย เอี่ยมวรเมธ. **พจนานุกรมไทย ฉบับใหม่.** กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977), 2544.
บุญมี แทนแก้ว. **จริยธรรมกับชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2541.
ประหยัด หงษ์ทองคำ. **การปกครองท้องถิ่นไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2539.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **ธรรมนุญชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: Religious Affairs Printing Press, 2541.

พัทยา สายหู และคณะ. **จริยธรรมในประเทศไทย.** File:// จริยธรรมในประเทศไทย.htm, 2530.

มงคล บุญเรือง. **พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองพะเยา.** ปัญหาพิเศษปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2545.

ลำดวน ศรีมณี, พ.ต.ท. **จริยธรรมและจริยศาสตร์ตะวันออก.** กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว, ม.ป.ป. วิจัยและพัฒนา, สำนักงาน. **ธรรมาภิบาล.** <http://www.kpi.ac.th/kpiuser/governance.asp> สถาบันพระปกเกล้า, 2542.

คันสนีย์ ตันตวิวิท. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
สถิต วงศ์สวรรค์. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น, 2529.

สิทธิพันธ์ พุทธหุณ. **ทฤษฎีพัฒนาการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2538

_____. **สังคมวิทยาการเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2542.

อรุณ รักธรรม. **พฤติกรรมข้าราชการไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2524.

1.3 วิทยานิพนธ์

สรพล สุริยาสาคร. **แนวคิดเรื่องความชอบธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**
พุทธศักราช 2540. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

1.4 สารนิพนธ์

ฐิตินันท์ เวตติวงษ์. **พฤติกรรมและกระบวนการหาเสียงของผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับเลือก**
ตั้ง กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 2 ของจังหวัดหนึ่งทางภาคกลางด้านทิศตะวันตก 24
กรกฎาคม 2531. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2531.